

Til kirkelige fellesråd

Kirkerådets godkjenning av nye kirker – veiledning og retningslinjer for saksbehandlingen

1. Innledning

Dette rundskrivet inneholder Kirkerådets veiledning og retningslinjer for saksbehandlingen ved godkjenning av nye kirker, og erstatter rundskriv nr. 1 – 2022.

Kirkeordningen § 23 fjerde ledd fastslår at Kirkerådet skal godkjenne oppføring av ny kirke og dessuten tomt til oppføring av kirke samt tegninger, kostnadsoverslag og finansieringsplan for denne.

Hovedbegrunnelsen for godkjenningsordningen er å sikre at det tas hensyn til den egenart kirkebygget representerer og det formål det skal tjene som en ramme for menighetens gudstjenesteliv og de andre formål som springer ut av menighetens liv og virksomhet.

Kirkerådet vedtok i februar 2025 å gi Kirkerådets direktør fullmakt til å godkjenne nye kirker etter nevnte bestemmelse. Fullmakten omfatter også godkjenning som kirke av eksisterende bygninger godkjent til kirkelig bruk.

Kirkemøtets vedtak i sak KM 15/15 – Prinsipper for kirkebygg – vedtakspunkt 5 legger visse føringer for Kirkerådets utøvelse av sin myndighet. I vedtaket heter det at

Kirkebygg skal som hovedregel være et selvstendig bygg som eies av soknet. Kirke nr. 2 i soknet kan være del av et annet bygg, under forutsetning av at denne delen av bygget eies av soknet.

De kirker som godkjennes av Kirkerådet, vil få status som kirke i kirkerettslig forstand, jf. kirkeordningen § 19, og de vil bli omfattet av det særskilte regelverket for kirker.

I dette rundskrivet ønsker Kirkerådet å gi veiledning, anbefalinger og retningslinjer om de viktigste elementer i saksbehandlingen og om hva en søknad skal inneholde.

Ved søknad om rettslig status som kirke for et eksisterende bygg – typisk et bygg som fra før har status som bygg godkjent til kirkelig bruk – gjelder rundskrivet så langt det passer.

Kirkerådets kirkebygggrådgiver vil kunne bistå søker med råd og veiledning. Det anbefales å ta tidlig kontakt for å planlegge søknadsprosessen.

I henhold til kirkeordningen § 3 tredje ledd er det bispedømmerådet som skal fastsette navn på kirken.

2. Søknadsprosedyre i to trinn

Til forskjell fra departementets praksis, der godkjenning ble gitt i én omgang, deler Kirkerådet sin godkjenning i to trinn.

I første trinn av godkjenningen behandles spørsmålet om valg av tomt for den planlagte kirken. I andre trinn behandles utformingen av kirkebygget og tegningene for dette, samt prosjektets økonomiske side i form av kostnadsoverslag og finansieringsplan.

Kirkerådet mener denne todelingen er den mest hensiktsmessige praktiseringen av nevnte bestemmelse i kirkeordningen. Godkjenning av tomt for ny kirke vil på denne måten bli gitt på et tidspunkt der valget av tomt reelt kan påvirkes av Kirkerådet, og det er i forkant av at valget faktisk tas lokalt. Etter dette vil det være vanskelig for Kirkerådet å ha noe innflytelse på valget. I mange tilfeller kan det gå flere år fra tomten blir satt av til ny kirke og frem til byggeprosjektet er modent for godkjenning.

For pågående saker der tomten allerede er bestemt, for eksempel gjennom vedtatt reguleringsplan, vil Kirkerådet behandle godkjenning av tomt under ett sammen med godkjenningen av selve kirkebygningen og finansieringen av den.

Dersom det skal anlegges ny gravplass sammen med en ny kirke, må det være en egen prosess for godkjenning av gravplassen. Se gravplassloven § 4 første ledd.

3. Tidspunktet for søknaden – hvor modent bør prosjektet være?

Trinn 1 – tomten

Ved søknad om godkjenning av tomt vil planene for den nye kirken typisk være nokså skissemessige. Fokuset i denne fasen er beliggenheten og en overordnet vurdering av om aktuelle tomter kan være egnete som kirketomt. Det er likevel viktig å ha definert de viktigste premissene for nybygget, herunder et realistisk romprogram for kirken. En enkel volumstudie vil være til stor hjelp for å vurdere om det er plass til de ønskete funksjonene på tomten.

En ny kirke vil ofte bli oppført på en kommunal tomt. Prosessene som leder frem til at kommunen setter av en tomt til en ny kirke, vil variere fra sted til sted. Initiativet vil som regel komme fra den lokale menigheten når denne fremmer behovet for et nytt kirkebygg. Målet må være å få forankret det nye kirkebygget i kommunens planverk, det vil si i kommuneplan og der det er nødvendig i en egen reguleringsplan.

Tidspunktet for søknad om Kirkerådets godkjenning av tomten bør være koordinert med pågående planprosesser og eventuelle forhandlinger om tomtekjøp. Kirkerådets godkjenning bør søkes *før* de lokale prosessene er kommet til en endelig konklusjon, men heller *ikke* før det er tilstrekkelig realisme i planene.

Når det søkes om Kirkerådets godkjenning av tomt, skal søknaden gjelde for én tomt som både menighet, kirkelig fellesråd og kommune har blitt enige om. Dette betyr at alternativvurderinger skal være avsluttet, og ulike alternativer skal ikke fremlegges for Kirkerådet til avgjørelse.

Trinn 2 – kirkebygget m.m.

Tidspunktet for søknaden må planlegges i forhold til prosjektets fremdrift, og kostbare forsinkelser må unngås. Det er samtidig viktig at prosjektet er tilstrekkelig modent før det sendes Kirkerådet for godkjenning.

Innholdet i søknadstegninger som sendes Kirkerådet, skal ikke avvike vesentlig fra rammesøknadstegninger som sendes kommunen. Dette må være etter avsluttet skisseprosjekt og i løpet av forprosjektfasen.

Kirkerådet anbefaler at søknaden om Kirkerådets godkjenning sendes før rammesøknad sendes kommunen. Det er ikke nødvendig å vente på Kirkerådets godkjenning før det søkes om rammetillatelse. Saksbehandling hos Kirkerådet vil normalt foregå parallelt med behandlingen av søknad om rammetillatelse hos kommunen.

Det forutsettes at det på dette tidspunktet er engasjert en arkitekt for prosjektet, at det er satt opp en prosjektorganisasjon og at projekteringen er i full gang.

I søknadstegningene skal utformingen av bygget både innvendig og utvendig komme tydelig frem og være omforent i prosjektgruppen. Alternativvurderinger skal være avsluttet og konkludert. Romstørrelser og plassering av rom i forhold til hverandre skal være fastlagt. Bæresystem og tekniske hovedføringsveier skal være ferdig prosjekterte av ansvarlig prosjekterende med kompetanse i fagfeltene.

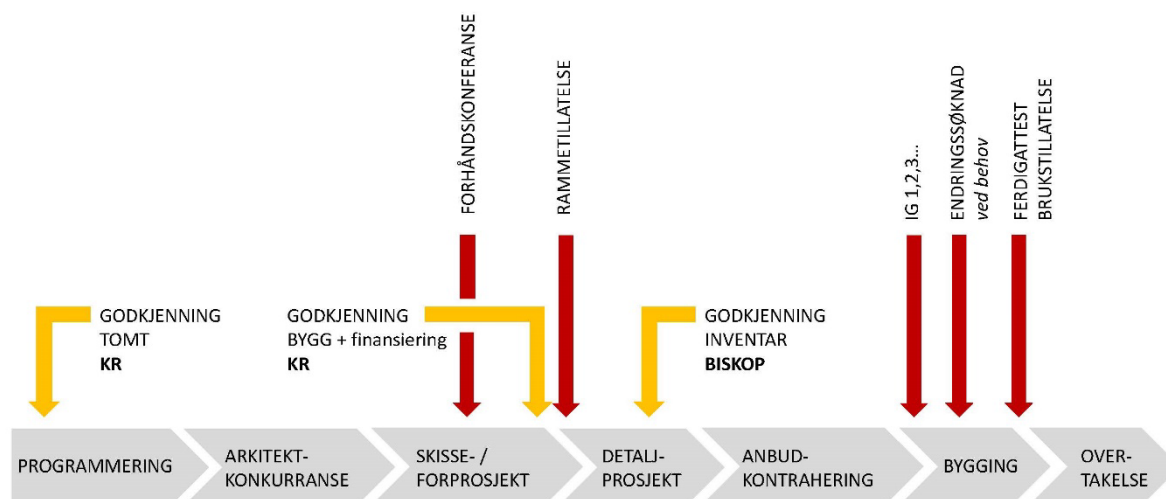
Kirkerådet skal ved godkjenningen av kirkebygget ta stilling til en overordnet plan for liturgisk inventar, herunder liturgiske møbler og kunst. Den nærmere utformingen av inventar, utstyr og kunst i kirkerommet godkjennes av biskopen på et senere tidspunkt, typisk i detaljprosjektfasen.

Kirkemøtet har i 2021 vedtatt en klimastrategi som blant annet krever at Den norske kirke reduserer egne utslipp og miljøbelastning gjennom å

prioritere bærekraft og utslippsreduksjoner i forvaltning av kirkebygg og (...) vektlegge klimafotavtrykk ved nye kirkebygg.

Det forventes derfor at søknader om nye kirkebygg omfatter en grundig bærekraftstrategi som redegjør konkret for prosjektets miljømål og for tiltakene som velges for å nå målene. Etterlevelse av energi- og miljøkrav etter de til enhver tid gjeldende lover og regler anses som et absolutt minimumskrav for Kirkerådets godkjenning. For å etterleve Kirkemøtets vedtak oppfordrer imidlertid Kirkerådet alle byggherrer ved nybyggprosjekter til å sette seg miljømål ut over de formelle kravene. Miljøsertifisering av nye kirkebygg kan i denne forbindelsen være et godt verktøy til å utvikle og dokumentere byggets miljøkvaliteter.

Illustrasjonen nedenfor viser nødvendige kirkelige og kommunale godkjenninger i løpet av byggesaken, satt opp mot typiske prosjektfaser. Reguleringsprosesser, som kan ligge før eller delvis parallelt med de viste fasene, er ikke tatt med i tidslinjen. Forskjellige entreprisereformer og valg av prosjektorganisasjon kan føre til at fasediagrammet vil være forskjellig fra prosjekt til prosjekt. Illustrasjonen må leses som en prinsipiell fremstilling.

4. Nærmere om saksgangen

I begge trinnene av søknadsprosessen sendes søknad med vedlegg til Kirkerådet.

Saksbehandlingstiden i Kirkerådet vil være cirka seks uker fra komplett søknad er levert.

Kirkerådets godkjenning vil kunne inneholde nærmere bestemte vilkår og andre føringer.

Det er ikke uvanlig at det kan bli endringer i prosjektet etter at en søknad er godkjent. I forbindelse med sin godkjenning i trinn 2 vil Kirkerådet derfor delegere til biskopen å godkjenne eventuelle endringer i prosjektet.

Slik delegering vil i så fall gjelde endringer som berører punkter som er behandlet i søknaden og/eller godkjenningen. En parallell her er kommunens krav om endringssøknad ved endringer som berører forhold som er omtalt i rammetillatelsen eller i plan- og bygningsloven med forskrifter og veiledning.

Kirkerådets kirkebyggrådgiver vil følge prosjektet og være tilgjengelig for å diskutere håndteringen av konkrete endringer som oppstår i prosjektet.

Søknad om fastsettelse av navn på kirken, eventuelt kombinert med søknad om navneendring på eksisterende kirke i soknet, sendes bispedømmerådet. Ifølge Kirkemøtets «Bestemmelser om avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling» skal det innhentes råd fra navnekonsepttjenesten for vedkommende område.

5. Råd og anbefalinger for en god prosess

Kirkerådet anbefaler sterkt at prosjektledelsen tidlig etablerer en god *prosjektplan* og at den holdes oppdatert som et levende styringsdokument gjennom alle prosjektfaser.

Prosjektplanen skal definere prosjektets mål, organisering og nøkkelroller i prosjektet, samt sette rammene for ressursbruk, bemanning og fremdrift.

I en overordnet *fremdriftsplan* bør søknadsprosessens ulike elementer og milepælene for innlevering av søknader fremgå, og avhengighetene mot prosjekteringen må identifiseres. Dette gjelder både søknader til kirkelige og til kommunale myndigheter.

Både byggherre/prosjekteier og arkitekt bør etablere god kontakt med kirkebyggrådgiveren, som kan fungere som en «sparringspartner» gjennom prosjektets ulike faser.

Det er viktig å sette av nok tid og ressurser til søknadsarbeidet. Kirkebygg skiller seg fra andre byggeprosjekter ved at flere myndigheter enn ellers skal inn i saken og godkjenne i henhold til ulike regelverk. Det kan ikke tas for gitt at alle arkitekter er godt kjent med kirkelig regelverk og tradisjoner for kirkebygg. Her kan en tidlig gjennomgang med kirkebyggrådgiveren være ønskelig for å etablere en felles forståelse.

Mellom Kirkerådets godkjenning av tomt og godkjenning av selve kirkebygget m.m. vil det som regel være truffet budsjettvedtak i kommunen som er helt avgjørende for realiseringen av prosjektet. Kirkerådet kan ikke foregripe sin endelige godkjenning

før en søknad er mottatt og behandlet. Forutsatt god dialog mellom prosjektet og kirkebyggrådgiveren kan allikevel Kirkerådet ved behov bistå med en uttalelse til støtte for prosjektet.

6. Krav til dokumentasjon

Søknad trinn 1: godkjenning av tomt

Søknadsbrevet om godkjenning av tomt for ny kirke skal omfatte en redegjørelse om følgende forhold (med tegninger og eventuelt vedlegg der hensiktsmessig):

- Behovet for ny kirke i soknet – medlemsgrunnlag, kirkelig aktiviteter, vesentlige mangler ved dagens kirke, utskilling av nytt sokn uten kirke fra før m.m.
- Beskrivelse av tomtens egnethet. Hvorfor er nettopp denne tomten valgt for kirken? Besvarelsen kan med fordel utformes som en enkel stedsanalyse. Forhold som skal belyses, er beliggenhet i soknet og forholdet til bebyggelsen der, adkomst/kommunikasjonsforhold, fjernvirkning, avstand til gravplass, eventuell relasjon til historiske kirker og kirkesteder i soknet m.m.
- Vurdering av plassbehovet til den nye kirken i forhold til tomtens størrelse, form og topografi
- Illustrasjonsprosjekt med tiltenkt volumoppbygging dersom det foreligger på søknadstidspunktet
- Foreløpig romprogram
- Opplysninger om prosessene rundt tomtevalg: status for kommunal regulering, tomtekjøp eller tomt i kirkens eller kommunens eie, eventuelt makeskifte e.l.
- Ved kjøp av ny kirketomt: Redegjørelse for finansieringen av kjøpet og for risikovurdering for det tilfelle at kirkeprosjektet må innstilles

Følgende dokumenter skal vedlegges søknaden:

- Relevante vedtak i menighetsråd
- Relevante vedtak i kirkelig fellesråd
- Relevante vedtak i kommunen, så sant de foreligger på søknadstidspunktet. Alternativt beskrives kommunens medvirkning i prosjektet i redegjørelsen i selve søknadsbrevet.
- Biskopens uttalelse

Søknad trinn 2: godkjenning av kirken med tegninger, kostnadsoverslag og finansierungsplan

I dette trinnet av søknadsprosessen skal følgende dokumenter vedlegges søknadsbrevet:

- Ved utskilling av nytt sokn, relevant vedtak i bispedømmerådet
- Relevante vedtak i menighetsråd / menighetsmøte. Det er et formelt krav i kirkeordningen § 14 andre ledd at menighetsmøtet skal gis anledning til å uttale seg.
- Relevante vedtak i kirkelig fellesråd
- Relevante vedtak i kommunen, for eksempel vedtatt kommuneplan eller reguleringsplan. Budsjettvedtak eller andre bindende vedtak om finansiering av kirken skal vedlegges.
- Biskopens uttalelse om prosjektet så langt det nå har kommet
- Prosjektbeskrivelse der det redegjøres for:
 - Oppdatert beskrivelse av behovet for ny kirke i soknet – medlemsgrunnlag, kirkelige aktiviteter, eventuelle andre kirker i soknet, herunder om de fortsatt skal være i bruk m.m.
 - Antall sitteplasser i eventuelle eksisterende kirke(r) og i planlagt ny kirke: krav i kirkeordningen § 23 andre ledd til minst 200 / maks 500 i den nye kirken. Begrunnelse hvis det eventuelt bes om unntak fra dette kravet i medhold av § 23 tredje ledd.
 - Arkitektonisk konsept
 - Oppdatert romprogram og funksjonskonsept (arbeidskirke, «klassisk» kirke, flerbruks- eller sambrukskonsept m.m.)
 - Konseptuelle tanker om utforming av det liturgiske rommet
 - Overordnet plan for inventar og kunst. Liturgisk inventar skal være inntegnet i søknadstegningene.
 - Plan for anskaffelse og plassering av orgel, inkl. vurdering av romakustikken for orgel og annen kirkemusikk
 - Materialpalett – hovedmaterialene i fasade og i viktige rom
 - Universell utforming
 - Bærekraftstrategi med konkrete miljømål og -tiltak
 - Vurdering av behov for tilfluktsrom eller andre beredskapstiltak.
 - Ved planlagt sambruk mellom menighet og for eksempel kommunen må det redegjøres for eierforhold for bygg og tomt. Herunder eierform: eneeie eller sameie?
- Beskrivelse av prosjektorganiseringen
 - Byggherreorganisasjon inkl. organisering av SHA-arbeid i prosjektet

- Brukerprosess, komiteer og brukergrupper som gir innspill til prosjektet
- Involverte eksterne rådgivere
- Tiltentknt entreprisemodell

Særskilt om finansieringen – kostnadsoverslag og finansieringsplan

Det skal redegjøres for følgende forhold:

- Kostnadsramme for prosjektet med presisering av hvilke kostnader iht. NS 3453 som er inkludert – for eksempel byggekostnader, prosjekteringskostnader, kostnader for egen prosjektorganisasjon m.m.
- Usikkerhetsvurdering på søknadstidspunktet
- Opplysninger om system for risikostyring og prosjektets styringsramme
- Oppstilling av aktuelle tiltak ved store kostnadsoverskridelser, herunder eventuelle muligheter for nedskalering av prosjektet
- Budsjett for byggeprosjektet som angir nivå på alle planlagte bidrag (kommune, kirkefond, gaver, pengeinnsamling, lån m.m.)
- Plan for fremtidig drift og bemanning av den nye kirken inkl. finansiering

Ved endring av rettslig status til kirke av et eksisterende bygg i soknets eie

- Skriftlig bekreftelse fra kommunen på at den ved en slik statusendring er kjent med sine fremtidige forpliktelser etter trossamfunnsloven § 14 andre ledd. Der ombyggingstiltak inngår i planen for en slik ny kirke, gjelder også de øvrige kulepunktene her så langt de passer.

Det samme gjelder også ved overdragelse til soknet fra en annen eier av en eksisterende kirke eller et bygg som i dag ikke er en kirke, men som ønskes godkjent som kirke.

Tegninger

Etter kirkeordningen § 23 fjerde ledd skal Kirkerådet også godkjenne tegninger av den planlagte kirken. Det presiseres at de følgende omtalte tegninger av det nye kirkebygget med utomhusanlegg skal leveres som et minimum. Målestokk oppgitt nedenfor er en anbefaling. De kan tilpasses dersom prosjektets størrelse eller kompleksitet tilsier det.

- Situasjonsplan / utomhusplan 1:500 (1:1000)
- Plantegninger av alle etasjer med ev. mellomplan 1:100 (1:200), romnavn og romareal angis på tegning

- Møbleringsplan kirkerom og ev. utvidelser til siderom 1:100
- Snittegninger gjennom bygg og tomt, vise terrengbearbeidelse 1:200
- Fasadetegninger 1:200
- 3D illustrasjoner utvendig: Skal vise byggets volumkomposisjon og plassering i terreng. Må ikke være presentasjonsbilder. Flere enkle renderings tatt rett fra arkitektmodellen kan være tilstrekkelig.
- 3D illustrasjoner innvendig: Skal vise romgeometri og -atmosfære for byggets hovedrom – kirkerom skal vises, illustrasjoner av kirketorg, menighetssal og andre rom kan legges ved dersom de er viktige for forståelsen av prosjektet

Tegningers kvalitet: Det skal leveres profesjonelt utformete tegninger som svarer til kommunens krav til tegninger ved søknad om rammetillatelse.

Oslo, **x.** februar 2026

Med vennlig hilsen

Ole Edvard Wold-Reitan
direktør

Martin Reichenbach
seniorrådgiver kirkebygg

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.